

**Üniversitelerin Harcama Bazlı Ekonomik Katkı Modeli:
Gümüşhane Üniversitesi Örneği¹****Expenditure-Based Economic Contribution Model of Universities:
Gümüşhane University Example****Alper Veli Çam², Ahmet Burhan Çakıcı³****Öz**

Üniversiteler kuruldukları kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı üzerinde önemli etkilere sahiptir. Özellikle ekonomide sanayi payının düşük olduğu kentlerde ekonominin canlanması açısından üniversiteler önemli bir rol üstlenmektedir. Bu sebeple üniversitelerin kentlere ekonomik katkı düzeyinin belirlenmesi önemlidir.

Bu çalışmanın amacı üniversitelerin kentlere yaptıkları harcama bazlı ekonomik katkı modelinin kurulması ve çalıştırılmasıdır. Çalışmada Gümüşhane Üniversitesi'nin 2009-2016 yıllarına ait verileri ile üniversite personeli ve öğrencilerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Personel ve öğrencilerden veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Her iki grup için farklı anket formu kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda personel ve öğrencilerin yaptıkları harcamalar ve harcama dağılımları doğrultusunda "Harcama Bazlı Ekonomik Katkı Modeli" geliştirilmiştir. Çalışmada ayrıca modelin çalıştırılması ile Gümüşhane Üniversitesi'nin 2009-2016 yıllarına ait 7 yıllık ekonomik katkı düzeyi hesaplanmıştır. 2016 yılı sonu itibarıyla Gümüşhane Üniversitesi'nin kent ekonomisine katkısının yaklaşık 172 milyon lira olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katkı Modeli, Yerel Ekonomiler, Üniversiteler, Yerel Kalkınma**Abstract**

Universities have significant impact on the economic, social and cultural structure of the cities where they are founded. Universities play an important role in the revitalization of the economy especially in cities where the share of the industry is low. For this reason, it is important to determine the level of economic contribution of universities to cities.

The aim of this study is to establish and operate an expenditure-based economic contribution model of the universities. The data obtained from Gümüşhane University, university staff and students were used in the study. Data from the staff and students were collected by questionnaire method. A different questionnaire form was used for both groups.

As a result of the study, "Expenditure-Based Economic Contribution Model" has been developed in line with expenditures and expenditures distributions of personnel and students. In addition to the model, the economic contribution level of Gümüşhane University for the years 2009-2016 has been calculated. In 2016, it has been determined that the contribution of Gümüşhane University to the urban economy is about 172 million Turkish Lira.

Keywords: Contribution Model, Local Economies, Universities, Local Development**Jel Classification:** C52, F63, R15

¹ Bu çalışma III. Yerel Ekonomiler Kongresi'nde sunulan "Bir Yerel Ekonomik Güç Olarak Üniversitelerin Kuruldukları İllere Katkısı" başlıkla bildiriden türetilmiştir.

² Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü

³ Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmetler Bölümü

Giriş

Üniversiteler kuruldukları illerin ekonomisi, sosyal yapısı ve kültürel yapısını etkileyerek, günlük hayatın her alanında varlığını hissettirmektedir. Öyle ki, şehirdeki dolmuş hattından işletme sayısına, üretilen ekmekten konut sayısına, düzenlenen faaliyetlerden şehirdeki insanın yoğunluğuna kadar hemen her alana üniversitelerin doğrudan veya dolaylı katkısı söz konusudur. Özellikle yeni kurulan üniversiteler de öğrenci ve çalışan sayısında sürekli artışın olması bölgesel kalkınma üzerinde sürekli ve artan oranda bir etkiye sahip olacaktır. Üniversiteler, bölgenin nakit akımları ve istihdamı üzerinde etkili ekonomik birimlerdir (Bleaney et al,1992: 305; Rutten ve Boekema, 2009: 774; Goldstein ve Drucker, 2006: 25). Üniversitelerin bölgesel kalkınma üzerindeki etkisinin sürdürülebilir kılınması için şehirle olan etkileşiminin sağlam temeller üzerine oturtulması gerekmektedir (Charles, 2003: 11). Üniversitelerin kuruldukları şehirlere ekonomik ve sosyokültürel katkılarının neler olduğu ve nasıl geliştirileceğinin tespit edilebilmesi için üniversite faaliyetlerinin ve sonuçlarının sürekli değerlendirilmesi gerekmektedir (Taşçı vd,2008:4).

OECD raporlarına göre 1960'lı yıllardan sonra birçok Avrupa ülkesinde yükseköğrenim kurumları bölgesel kalkınma aracı olarak görülmüş ve çok yönlü etkilerinden dolayı özellikle az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır (OECD; 1982:51). Bu etkileri Florax dört başlık altında toplamıştır (Florax, 1987:52)

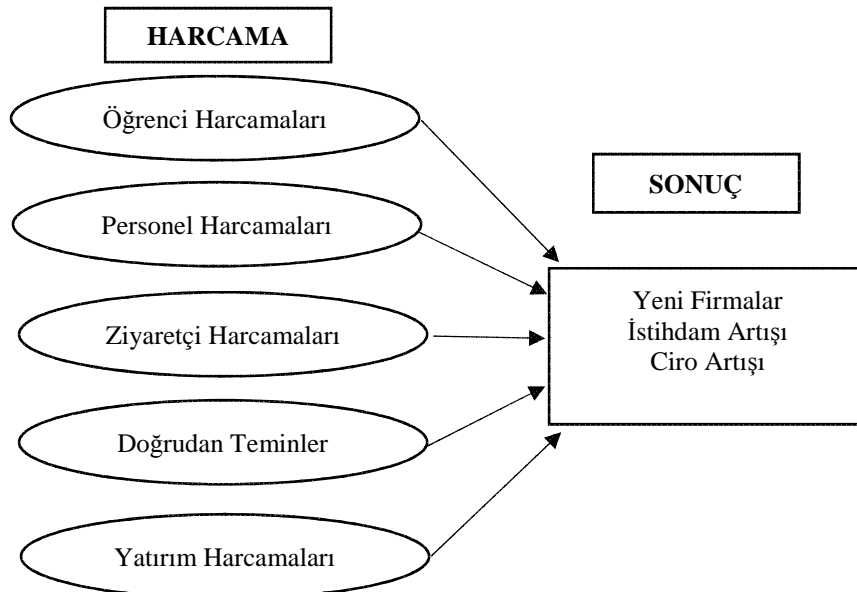
-Bölgesel gelir ve işgücü hareketliliğinde iyileşme sağlanması ile ilgili beklentiler,

-Konut, sağlık olanakları, iletişim ve taşımacılıkta iyileşme sağlanması ile ilgili beklentiler,

-Kültürel etkinliklerin artması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ile ilgili beklentiler,

-Eğitime katılma oranında artış, doğum – ölüm oranında değişme ve göçün azalması ile ilgili beklentiler.

Ülkemizde ise üniversitelerin az gelişmiş bölgelerde kurulması ve bölgeleri bu yolla kalkındırma düşüncesi, VII. Milli Eğitim Şura'sında benimsenmiştir (Gültekin vd, 2008: 266). Yeni kurulan bir üniversitenin yerel ekonomi üzerinde temel katkısı şehirde yapılan tüketim harcamalarında ortaya çıkan üniversite kaynaklı artışlar ve bunların olası olumlu sonuçlarıdır. Bu bağlamda bir şehirdeki üniversitenin yerel ekonomiye harcama bazlı etkisi ve sonuçları Şekil 1'deki gibi gösterilebilir.

Şekil 1: Harcama Dağılımları ve Ekonomik Sonuçları

Şekil 1’de görüldüğü gibi bir üniversitenin öğrenci harcamaları, personel harcamaları, ziyaretçi harcamaları, mal ve hizmet alımları ve yatırım harcamaları şehrin ekonomisi üzerinde etkilidir. Burada ziyaretçi harcamaları, gerek personel ve öğrencilerin ziyaretçileri, gerekse üniversitenin düzenlediği bilimsel etkinliklerden dolayı şehre gelen kişilerin harcamalarını içermektedir. Mal ve hizmet alımları, birim ihtiyaçları doğrultusunda şehirdeki işletmelerden satın alınan mal ve hizmetleri ifade etmektedir. Özellikle geçici işçiler, hizmet alımları çerçevesinde istihdam edilmektedir. Üniversite kaynaklı diğer harcamaların kalemi ise yatırım harcamalarıdır. Bu harcamalar doğrudan teminlerin dışında ihale yoluyla yapılmakta ve taşeron firmalar aracılığıyla istihdam üzerinde olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu etkilerin olumlu sonuçları ise, firma sayısındaki artış, firmalardaki ciro artışı ve istihdam artışıdır.

Bu bağlamda çalışmada, üniversitelerin harcama tabanlı il ekonomine katkılarının daha iyi irdelenebilmesi için “Harcama Bazlı Ekonomik Katkı Modeli” geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. Literatür İncelemesi

Üniversitelerin faaliyet gösterdikleri şehirlerin ekonomilerine katkısını araştıran birçok çalışma yapılmıştır. Phelps (1998), yaptığı çalışma ile üniversitelerin kuruldukları ilin ekonomisine pozitif yönlü bir etki yaptığını ve gelişmekte olan ülkelerin geniş kırsal alanlara üniversite kurarak ekonomik fayda yaratabileceklerini öne sürmüştür.

Ülkemizde ise Atik (1999), Erciyes Üniversitesi’nin 1998 yılında toplam 7675 kişiye istihdam sağladığını ve ekonomiye toplam 13.700.000 TL katkı sağladığını tespit etmiştir. Benzer bir çalışma ise Erkekoğlu (2000) Cumhuriyet Üniversitesinin yaklaşık 5000 kişiyi istihdam ettiği ve ekonomiye yaklaşık 15.400.000 TL katkı sağladığını tespit etmiştir.

Glasson (2003), üniversitelerin bölgesel kalkınma üzerindeki etkilerini bilgi temelli ekonomik etkiler ve harcama-istihdam temelli ekonomik etkiler olarak belirlemiştir.

Kaşlı ve Serel (2008), Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksek Okulu’nda yaptıkları çalışmada öğrenci başına aylık harcamayı 518,86 TL olarak hesaplamış ve öğrencilerin film ve internet ihtiyaçları için önemli miktarda harcama yaptıklarını, buna bağlı olarak da, film kiralama ve internet kafe işletmelerinin sayısında önemli derecede artış olduğu tespit etmişlerdir.

Selçuk Üniversitesinde Görkemli (2009) tarafından yapılan çalışmada, üniversitenin 2002- 2003 yılında 4205 kişiye istihdam sağladığını ve 41.069.000 TL direk gelir yarattığını tespit etmiştir. Çalışmada ayrıca Selçuk Üniversitesinin Konya İline 237.554.355 TL dolaylı katkı yaptığı tespit edilmiştir.

Akçakanat, Çarıklı ve Duluplu (2010), 2003- 2009 yıllarını kapsayan çalışmalarında öğrencilerin 2009 yılında aylık ortalama 474 TL harcadıkları ve bu harcamaların %60’ının beslenme ve barınma ihtiyaçlarına gittiğini tespit etmişlerdir.

Çalışkan (2010), yeni kurulan bir üniversite olan Uşak Üniversitesi’nde yaptığı çalışmada öğrencilerin aylık ortalama harcama miktarını 560 TL olarak hesaplamıştır.

Korkmaz (2013), çalışmasında Bayburt ilindeki öğrenci harcamalarının il ekonomisine katkısını araştırmıştır. Çalışma sonucunda aylık ve yıllık bazda öğrenci harcamalarının miktarı hesaplanmıştır.

Türkiye’de bu konuda yapılan beklide en geniş kapsamlı çalışma 2008 yılında Sürmeli ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Anadolu Üniversitesi’ni kapsayan bu çalışmada üniversite ve üniversite paydaşlarının 2007 yılı harcamaları dikkate alınarak bir model kurulmuştur. Bu modele personele yapılan net ödemeler, personelin üniversite dışı net geliri, personelin toplam gelirinin Eskişehir’de harcanma oranı, personelin tasarruf eğilimi, üniversitenin mal ve hizmet alımları, sermaye giderleri ve transfer ödemeleri, ziyaretçilerin yapmış oldukları harcama

tutarı, öğrencilerin ilde yaptıkları harcama tutarı doğrudan vergi oranı ve dolaylı vergi oranı gibi birçok değişken ilave edilmiştir. Bu modele göre Anadolu Üniversitesi'nin yerel ekonomiye katkısı 1.006.239.549 TL, istihdama katkısı yaklaşık olarak 7.000 kişi olarak hesaplanmıştır.

2. Metodoloji

2.1. Araştırmanın Amacı

Gümüşhane Üniversitesi 2008 yılında kurulmuştur. Üniversite olmadan önce Mühendislik Fakültesi ve Meslek Yüksekokulu Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne bağlı olarak hizmet vermekte iken Üniversite olduktan sonra bu birimler Gümüşhane Üniversitesi'ne devredilmiştir. Gümüşhane Üniversitesi merkezinde halen bu birimlere ek olarak, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Turizm Fakültesi bulunmaktadır.

Hızla artan birim ve bölümlere gerek öğrenci gerekse akademisyen alımı devam etmektedir. Sanayi açısından son derece kısır olan Gümüşhane ilinde, coğrafi koşullardan dolayı tarım da oldukça sınırlı alanda devam etmektedir. Bu sebeple Gümüşhane iline, Gümüşhane Üniversitesi'nin önemli derecede ekonomik katkısı söz konusudur. Bu bağlamda çalışmamızın amacı Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin ve çalışanlarının Gümüşhane iline yaptığı ekonomik katkıyı ortaya çıkararak harcama bazlı katkı modelinin oluşturulması ve model çıktılarının değerlendirilmesidir.

2.2. Çalışmanın Yöntem ve Modeli

Gümüşhane Üniversitesi'nin harcama temelli etkilerinin ölçülmesi amacıyla anket uygulaması ve içerik analizi veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır.

Veri kaynağı olarak üniversiteye bağlı Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı ve Personel Dairesi Başkanlığından elde edilen arşiv bilgileri ile Gümüşhane Sanayi ve Ticaret Odası, Otogar Amirliği, Esnaf ve Sanatkarlar Odası arşiv belgeleri kullanılmıştır. Bunun yanında üniversite personeline ve öğrencilerine anket uygulanmıştır. Gümüşhane Üniversitesi'nde 2009-2010 Eğitim- Öğretim yılında kayıtlı olan 4379 öğrenciden tesadüfi örneklem metodu ile 500 öğrenciye anket uygulanmıştır. Eksik ve hatalı olan anketler elenmiş ve toplam 461 anket değerlendirmeye alınmıştır. Bunun yanında Gümüşhane Üniversitesi'nde görev yapan 593 personele anket dağıtılmış ve bu anketlerden geri dönüş sağlanan toplam 224 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Diğer taraftan çalışmada anket yöntemi ile elde edilen veriler ile ilgili kurumların raporlarından edilen verilerin analizi için "Harcama Bazlı Katkı Modeli" oluşturulmuştur. Oluşturulan model aşağıdaki gibidir:

$$K_n = (X_1 \times L_1) + X_2 \quad (1)$$

Burada;

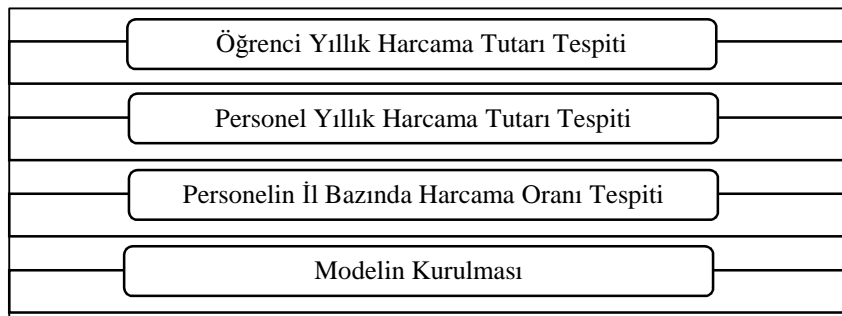
K_n = n yılında üniversitenin harcama bazlı parasal katkı düzeyini

X_1 = n yılında üniversite personelinin yıllık gelirini

L_1 = n yılında üniversite personelinin gelirini il içi harcama oranını

X_2 = n yılında üniversite öğrencilerinin harcama tutarını

İlgili model için izlenen süreç Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2: Çalışmanın Modeli

Şekil 2’de görüldüğü gibi modelin oluşturulabilmesi için öncelikle öğrencilerin ve personelin yıllık harcama tutarları tespit edilmiştir. Sonraki aşamada ise personelin yıllık gelirlerinin ne kadarını il içinde yaptıklarını tespit edebilmek için harcama oranları belirlenmiştir. Son aşamada ise model kurulmuştur.

Bu modele ziyaretçilerin yıl içi harcama tutarları, mezuniyete gelen öğrenci ailelerinin harcama tutarları, üniversitenin mal ve hizmet alım giderleri ve personelin üniversite dışı ek geliri model dışında tutulmuştur.

3. Bulgular

Çalışmada elde edilen bulgular, demografik bulgular, ekonomik bulgular ve model çıktıları başlıkları halinde aşağıda sunulmuştur.

3.1. Demografik Bulgular

Ankete katılan personelin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Ankete Katılan Personelin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)	Yaş	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	58	25,9	18- 25	48	21,4
Erkek	166	74,1	26- 30	30	13,4
Çocuk Sayısı	Frekans (f)	Yüzde(%)	31- 35	113	50,4
Yok	126	56,2	36 - 40	33	14,7
1	72	32,1	41 +	0	0
2	20	9			
3	6	2,7			
Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)	Görev	Frekans	Yüzde (%)
Evli	139	62,1	Akademik Personel	146	77,7
Bekar	85	37,9	İdari Personel	72	13,8
			İşçi	19	8,5

Tablo 1’de görüldüğü gibi ankete katılan personelin %25,9 ‘u kadın, %74,1’ i erkektir. Bunun yanında ankete katılan personelin yaklaşık yarısı (%50,4) 31 -35 yaş arasındadır. Personelin % 62,1’i evli, % 37, 9 ‘u bekârdır. Yine bu personelin kadro dağılımı incelendiğinde %77,7’sinin akademik personel, 13,8’inin idari personel ve % 8,5’inin işçi olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri ise Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde(%)	Yaş	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	195	42,3	17-18	33	7,2
Erkek	266	57,7	19-20	250	54,2
Program	Frekans	Yüzde(%)	21-22	131	28,4
2 yıllık	162	35,1	23-24	47	10,2
4 yıllık	299	64,9			

Tablo 2’de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin %42,3 ‘ü kadın, %57,7’si erkektir. Bu öğrencilerin % 35,1’i 2 yıllık, %64,9’u ise dört yıllık programlara kayıtlıdır. Yaş aralıkları incelendiğinde ise ankete katılan öğrencilerin yarısından fazlasının 19 – 20 yaşlarında olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Ekonomik Bulgular

Ankete katılan personelin gelirlerinin ne kadarını Gümüşhane’de harcadığı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Üniversite Personelinin Gelirini Gümüşhane’de Harcama Oranı

Harcama Oranı	Frekans	Yüzde(%)	Ortalama
%10 -19	3	1,3	%66
%20- 29	9	4,0	Standart Sapma
% 30- 39	9	4,0	2.054
%40 - 49	13	5,8	
%50 - 59	9	4,0	
%60 - 69	74	33,0	
%70- 79	13	5,8	
%80 -89	37	16,5	
% 90 -100	57	25,4	
	224	100	

Tablo 3’de görüldüğü gibi üniversiteden elde ettikleri gelirlerinin yaklaşık %66’sını Gümüşhane’de harcamaktadır ($L_1 = 0.66$). Elde edilen verilerin standart sapması 2.054’dir.

Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin Gümüşhane’deki yıllık harcama tutarları ise Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4: Gümüşhane Üniversitesi Öğrencilerin Yıllık Harcama Tutarı

Harcama (TL)	Frekans	Yüzde(%)	Kümülatif Toplam	Ortalama
1500- 2500	59	12,8	12,8	4450
2501 – 3500	126	27,3	40,1	St. Sapma
3501 -4500	86	18,7	58,8	1.8042
4501 – 5500	52	11,3	70,1	
5501- 6500	55	11,9	82	
6501 - 7500	55	11,9	93,9	
7500 ve üzeri	28	6,1	100	
Toplam	461	100,0		

Tablo 4’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %58, 8’inin yıllık harcama tutarı 4500 TL’ nin altındadır. Ankete katılan öğrencilerin yıllık ortalama harcama tutarı ise 4450 TL’dir. Aylık ortalama harcama tutarı ise 370 TL (4450 /12)’dir.

Gümüşhane Üniversitesi personelinin Gümüşhane ilindeki harcamalarının yüzdesel dağılımı Tablo 5’de, öğrencilerin harcama dağılımları ise Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 5: Gümüşhane Üniversitesi Personelinin Harcama Kalemleri

Harcama Kalemleri	Barınma	Gıda	Ulaşım	Eğitim	Giyim	Haberleşme	Diğer
%	32,17	31,91	10,17	6,65	4,32	6,02	8,16
Küm (%)	32,17	64,08	74,25	80,90	85,22	91,84	100

Tablo5’de görüldüğü gibi üniversite personeli harcamalarının büyük bir kısmını barınma ve gıdaya ayırmaktadır (%64,08). Harcama kalemleri arasında en düşük payı ise %4 ,32 ile giyim almıştır.

Tablo 6: Gümüşhane Üniversitesi Öğrencilerinin Harcama Kalemleri

Harcama Kalemleri	Barınma	Gıda	Ulaşım	Eğitim	Giyim	Haberleşme	Diğer
%	35,12	17,24	10,83	12,52	9,51	8,06	6,69
Küm (%)	35,12	52,39	63,22	75,74	82,25	93,31	100

Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin harcama kalemleri incelendiğinde ise durum çokta farklı değildir. Öğrencilerin harcamalarının yaklaşık yarısı (% 52, 39) barınma ve gıda ihtiyaçlarına giderken, ulaşım %12,52, eğitim ise %12,52 pay almıştır.

3.3. Model Çıktıları

Çalışmanın metodolojisinde anlatılan modelden beklenen sonuçların alınabilmesi için bazı güncellemeler yapılması gerekmektedir. Harcama tutarlarının ve harcama dağılımlarının doğru tespit edilebilmesi ilgili anketin her yıl tekrarlanması gerekmektedir. Her yıl aynı kişilerle anket yapmanın maliyet ve zorluğu göz önüne alındığında çalışmada 2009 yılı verileri baz veri kabul edilerek takip eden yıllardaki veriler güncellenmiştir. Bu doğrultuda personel ve öğrenci harcamalarındaki değişim tüketici fiyat endeksi kullanılarak hesaplanmıştır. Yıllara göre tüketici fiyat endeksi değişim oranları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Yıllık Tüketici Fiyat Değişim Oranları

2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
% 6,40	% 10,45	% 6,16	% 7,40	% 8,17	% 8,81	% 8,53

Kaynak: TÜİK (2017)

Tüketici fiyat endeksi güncellemeleri öğrencilerin yıllık harcama tutarlarına uygulanarak 2009-2016 yıllarına ait toplam ekonomik katkı hesaplanmıştır. Bu bağlamda Tüketici fiyat endeksi güncellemeleri sonucunda ortaya koyulan modelin çalıştırılması ile elde edilen model çıktı sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Üniversitenin Harcama Bazlı Ekonomik Katkısı (2009-2016)

Dönem	Personel Gelirleri	Personel İçi Harcama	Öğrenci Sayısı	Yıllık Harcama	Toplam Öğrenci Harcama	Toplam Katkı
2009	6.718.541	4.434.237	4379	4.450	19.486.550	23.920.787
2010	12.135.000	8.009.100	5626	4.735	26.637.985	34.647.085
2011	18.690.452	12.335.698	7809	5.230	40.837.842	53.173.540
2012	25.063.172	16.541.694	10626	5.552	58.992.674	75.534.367
2013	30.561.232	20.170.413	12575	5.963	74.979.155	95.149.569
2014	36.263.699	23.934.041	14871	6.450	95.913.459	119.847.500
2015	44.923.170	29.649.292	16659	7.018	116.911.469	146.560.761
2016	51.150.133	33.759.088	18128	7.617	138.072.722	171.831.810

Tablo 8’de görüldüğü gibi 2009 yılında yaklaşık 24 milyon olan ekonomik katkı, 2016 yılı sonunda 172 milyona ulaşmış. 7 yıllık dönemde toplam katkı 7 kat artmıştır. 2009 yılında 4.379 olan öğrenci sayısı 2016 yılında 18.128 olmuştur. 7 yıllık dönemde öğrenci sayısı yaklaşık 4 kat artmıştır. 2016 yılı sonunda toplam 172 olan toplam katkının 138 milyonunu öğrenciler oluştururken 34 milyonunu üniversite personeli oluşturmaktadır.

Tablo 8’de her dönem için toplam katkı modelin çalıştırılması sonucu elde edilmiştir. Örneğin 2016 yılı için toplam katkı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

$$K_{2016} = X_1.L_1 + X_2$$

$$K_{2016} = (51.150.133 \times 0.66) + 138.072.722 = 171.831.810 \text{ TL}$$

Buna göre 2016 yılında Gümüşhane Üniversitesi personeli ve öğrencilerinin harcama bazlı Gümüşhane ekonomisine katkısı 171.831.810 TL’dir.

2009 yılında 4.379 olan öğrenci sayısı 2016 yılı sonunda 18.128 öğrenciye ulaşmıştır. Aynı dönemlerde üniversitenin kent ekonomisine harcama bazlı katkısı 171.831.810 liraya ulaşmıştır. Bu rakamlar yalnızca harcama bazlı rakamlar olup, öğrenci velilerinin harcamaları, üniversitenin doğrudan temin ve ihale yoluyla ile yaptığı ekonomik katkı modele dahil edilmemiştir. Bu rakamlarında ilavesi ile ortaya çıkan katkı daha büyük rakamlara ulaşacaktır.

Sonuç ve Değerlendirme

Üniversitelerin buldukları illere katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Üniversitelerin gerek ekonomik, gerekse sosyokültürel etkileri özellikle küçük şehirlerde daha da hissedilebilir bir düzeydedir. Çalışmada 2008 yılında kurulan Gümüşhane Üniversitesi’nin personel ve öğrencilerinin harcama bazlı ekonomik

katkısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle harcama bazlı bir katkı modeli geliştirilmiştir. Üniversitenin çeşitli birimlerinden elde edilen veriler ile üniversite öğrencileri ve personeline uygulanan farklı iki anketten elde edilen veriler kullanılmıştır. 2009 yılında yaklaşık 24 milyon olan ekonomik katkının, 2016 yılı sonunda 172 milyona ulaştığı tespit edilmiştir. 7 yıllık dönemde toplam ekonomik katkı yaklaşık 7 kat artmıştır. 2009 yılında 4.379 olan öğrenci sayısı 2016 yılında 18.128 olmuştur. 7 yıllık dönemde öğrenci sayısı yaklaşık 4 kat artmıştır. 2016 yılı sonunda toplam 172 olan toplam katkının 138 milyonunu öğrenciler oluştururken 34 milyonunu üniversite personeli oluşturmaktadır.

Çalışmamızda ortaya çıkan diğer bir sonuç ise, üniversite nüfusundaki 1000 birimlik artışın Gümüşhane ekonomisine yaklaşık 7.617.000 TL ek katkı yaptığıdır. Üniversite personeli gelirlerinin yaklaşık % 66'sını Gümüşhane'de harcadıklarını belirtmişlerdir. Kalan %34 'lük kesim ise tasarrufa veya diğer illerdeki harcamalara gitmektedir. Bunun yanında ankete katılan personel ve öğrencilerin harcama tutarlarının büyük bir kısmı barınma ve gıda harcamalarına gitmektedir. Coğrafi koşulları nedeniyle konut sıkıntısı yaşanan Gümüşhane ilinde kiraların yüksek olması bunun en büyük nedenlerinden biridir. Ayrıca harcama kalemlerinden en düşük payı giyim harcamaları almaktadır. Kanaatimizce bunun en büyük nedeni markalı ürünlerin az olmasından dolayı kişilerin seçim hakkının sınırlı olması ve bu ihtiyaçlarını diğer illerden karşılamasıdır.

Çalışmamızda modele sadece personel gelirleri ile öğrenci harcamaları dahil edilmiştir. Modele ziyaretçilerin yıl içi harcama tutarları, ilk kayıt sırasında gelen öğrenci ailelerinin harcama tutarları, mezuniyete gelen öğrenci ailelerinin harcama tutarları, üniversitenin mal ve hizmet alım giderleri ve personelin üniversite dışı ek gelirleri de ilave edildiğinde üniversitenin Gümüşhane'ye olan ekonomik katkısı daha da fazla olacaktır.

Üniversitenin diğer bir katkısı da istihdam üzerine olmaktadır. Gümüşhane Üniversitesinin kurulduğu tarihten 2016 yılı sonuna kadar istihdama direk katkısı 1500 kişidir. Bunun dışında üniversitenin yatırım harcamaları neticesinde dolaylı olarak istihdam üzerinde bir katkı ortaya çıkmaktadır.

Üniversitelerden kentin beklenen ekonomik katkısını alabilmesi için üniversite ve kent arasında karşılıklı etkileşim olması gerekmektedir. Aksi takdirde ortaya çıkan katkı beklenen katkıdan daha az olacaktır.

Kaynakça

- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ., & Dulupçu, M. A. (2010). Üniversite öğrencilerinin buldukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri: Isparta 2003–2009 yılları örneği, *Sosyal Bilimler Dergisi*, (22), 165-178.
- Atik, H. (1999). Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları: teori ve Erciyes üniversitesi üzerine bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İİ BF Dergisi*, 15(1), 99-109.
- Bleaney, M. F., Binks, M. R., Greenaway, D., Reed, G. V., & Whyne, D. K. (1992). What does a university add to its local economy?. *Applied Economics*, 24(3), 305-311.
- Charles, D. (2003). Universities and territorial development: reshaping the regional role of UK universities. *Local Economy*, 18(1), 7-20.
- Çalışkan, Ş. (2010). Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı (uşak üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31), 169-179.
- Erkekoğlu, H. (2000). Bölge üniversitelerinin yerel ekonomiye katkıları: sivas cumhuriyet üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi İİ BF Dergisi*, 16, 203-210.
- Florax, R. J. (1987). *The regional economic role of universities: the dark side of universities*. Twente University, CHEPS, Netherland.

- Glasson, J. (2003). The widening local and regional development impacts of the modern universities-a tale of two cities (and north-south perspectives). *Local Economy*, 18(1), 21-37.
- Goldstein, H., & Drucker, J. (2006). The economic development impacts of universities on regions: do size and distance matter?. *Economic development quarterly*, 20(1), 22-43.
- Görkemli, H. N. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya kent ekonomisine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 169-186.
- Gültekin, N., Çelik, A., & Nas, Z. (2008). Üniversitelerin kuruldukları kente katkıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 264-269.
- Kaşlı, M., & Serel, A. (2008). Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 99-113.
- Korkmaz, Ö. (2015). Üniversite öğrencilerinin harcamalarının il ekonomisine katkısı: bayburt üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri üzerine bir analiz. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 29(2), 233-250.
- OECD, (1982). *The University and the Community, The Problems of Changing Relationships*, OECD Publications, Paris.
- Phelps, R. P. (1998). The effect of university host community size on state growth. *Economics of education review*, 17(2), 149-158.
- Rutten, R. & Boekema, F. (2009). Universities and regional development. *Regional Studies*, 43(5), 771-775.
- Taşçı, D., Gökalp, E., Genç Kumtepe, E., Kumtepe, A. T., Toprak, E., Tosunoğlu, T., & Sürmeli, A. (2008). *Anadolu Üniversitesi'nin Eskişehir'e etkileri ve şehrin üniversiteyi algılayışı*. Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- TUİK, (2017). available in <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (20.10.2017)